

Michał Daszkiewicz

Uniwersytet Gdański
pedmd@ug.edu.pl

Sprawozdanie ze wstępnego etapu działalności międzynarodowej sieci pracowników naukowych *Educational Role of Language Network*¹

Międzynarodowa sieć pracowników naukowych, której zamysł przedstawia niniejszy tekst i do której będę się tu skrótowo odnosił jako *ERL Network*, wyłoniła się ze współpracy nawiązanej w ramach I Międzynarodowej Pedagogiczno-Lingwistycznej Konferencji Naukowej „Edukacyjna Rola Języka. Learn to speak, speak to learn” („ERL I”), która odbyła się na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego w dniach 9–10 czerwca 2016 roku². Konferencja ta wyraźnie ujawniła silną potrzebę współpracy pomiędzy „światem” pedagogów a „światem” lingwistów, dla tych pierwszych podyktowaną zapotrzebowaniem wiedzy o języku, zaś dla drugich – intencją podniesienia swoich nauczycielskich kompetencji w zakresie m.in. rozumienia ucznia i sprawnej komunikacji z nim. W świetle tzw. „zwrotu lingwistycznego” oraz związanej z nim ekspansji paradygmatu lingwistycznego na inne nauki społeczne zbliżanie się tych dwu „światów” uznaliśmy za w pełni uzasadnione i edukacyjnie niezbędne. Chcąc natomiast spożytkować fakt, iż ze względu na *ERL I* udało nam się zgromadzić, z jednej strony, dość liczną grupę pedagogów zainteresowanych językiem oraz, z drugiej strony, reprezentatywne grono lingwistów o aspiracjach pedagogicznych, podjąłem starania zmierzające ku temu, aby nasze pedagogiczno-lingwistyczne prace mogły być w tym międzynarodowym gronie systematycznie kontynuowane. Stąd właśnie wziął się zamysł *ERL Network*, którego obecne trwanie i rozwój skłania mnie do kluczowego stwierdzenia, że jeżeli uznamy, że dobra konferencja to taka, która nie tyle coś ważnego kończy, lecz coś ważnego rozpoczyna, to biorąc pod uwagę aktywność *ERL Network*, możemy śmiało uznać, iż *ERL I* była zdecydowanie konferencją udaną.

Na obecnym etapie w skład *ERL Network* wchodzi 91 pracowników naukowych z 25 krajów (stanów), tj. z Anglii, Australii, Bułgarii, Danii, Florydy, Grecji, Hawajów, Hiszpanii, Irlandii Północnej, Islandii, Japonii, Litwy, Norwegii, Polski, Portugalii, Republiki Południowej Afryki, Rumunii, Serbii, Słowacji, Szkocji, Szwecji, Turcji, Walii, Węgier oraz Wietnamu. Większość z tychże osób wzięła udział w konferencji poświęconej edukacyjnej roli języka, zaś pozostałe osoby dołączyły do sieci, dokonując zgłoszenia

¹ Educational Role of Language Network – its genesis, construction, initial activity and development

² Sprawozdanie z tejże konferencji zamieściliśmy w numerze 1 (36)/2017 *Problemy Wczesnej Edukacji*. Niniejszy tekst można traktować jako uzupełnienie tamtego sprawozdania, obrazujące aktywność, którą zainicjowałem z uczestnikami konferencji *ERL II* oraz innymi pracownikami naukowymi uczelni z różnych krajów wpisującymi się w merytoryczny obszar *ERL II*.

online, w którym przedstawiły one swoje pedagogiczno-lingwistyczne zainteresowania naukowe. Wiele informacji na temat *ERL Network* odnaleźć można na angielskiej witrynie pod adresem educationalroleoflanguage.ug.edu.pl oraz polskiej edukacyjnarolajęzyka.ug.edu.pl. W tym miejscu wyjaśnić należy, iż na tychże witrynach przedstawione zostały skrótowe profile naukowe („ERL People”) osób, które współdziałają w ramach *ERL Network*, a także tych, które nie dokonały zgłoszenia do sieci, lecz angażują się we współpracę z nią lub jej członkami. Przegląd tychże profilów wskazuje wyraźnie na geograficzne poszerzanie się kręgu osób działających w ramach bądź w porozumieniu z *ERL Network* i na obecnym etapie zespół tychże osób reprezentuje 27 krajów z pięciu kontynentów. Witrynę *ERL Network* prowadzi w porozumieniu z prof. Anną Wasilewską i dr Anną Nitecką-Walerych z Uniwersytetu Gdańskiego, tworząc tym samym zespół koordynujący *ERL Network*, natomiast struktura *ERL Network* podzielonego na cztery grupy uczestników odzwierciedla podział przyjęty w ramach konferencji ERL I, tak więc uczestnicy sieci badają zagadnienia dotyczące przede wszystkim ogólnokształcącego potencjału języka, językowej aktywności dzieci, osobistego doświadczania języka oraz lingwistycznych matryc odczytywania rzeczywistości.

Szeroko rozumiana i formalizowana aktywność *ERL Network* zorientowana jest na opracowywanie interdyscyplinarnych projektów naukowych i pozyskiwanie środków na ich realizację. Dobrym tego przykładem jest polsko-portugalski projekt badawczy zatytułowany *Oracy in the School Culture*, którego przedmiotem jest porównanie systemów szkolnictwa dwóch uczestniczących w nim krajów pod względem założeń programowych, postaw nauczycielskich, działań dydaktycznych oraz metod weryfikacji osiągnięć uczniów pod względem sprawności mówienia dzieci przedszkolnych oraz wczesnoszkolnych (w języku ojczystym i obcym). Projekt oparty jest na kluczowej konstatacji, iż po zasadniczym nabyciu przez dzieci umiejętności mówienia i komunikowania się z otoczeniem ich wypowiedzanie się na tematy przedmiotowe i inne jest obszarem zaniedbanym i badawczo słabo weryfikowanym, co dzieje się ze szkodą nie tylko dla samego języka, lecz również dla wszystkich przedmiotów szkolnych oraz całościowego rozwoju poznawczego dzieci. W projekcie udział biorą dwa zespoły naukowców: z Uniwersytetu Technicznego w Lizbonie i Uniwersytetu Gdańskiego.

Z kolei wężej rozumiana i nieformalizowana działalność *ERL Network* ukierunkowana jest na regularną współpracę uczestników sieci w ramach ich codziennej dydaktyczno-naukowej aktywności. Jednym ze sposobów stał się niedawno tzw. *Toolbox* jako jedna z funkcjonalności platformy *ERL Network* służąca wymianie i wspólnemu wykorzystaniu narzędzi badawczych konstruowanych przez pracowników nauki w różnych miejscach świata. Idea *Toolboxu* jest prosta, a zarazem bardzo obiecująca: osoba chcąc skorzystać swoje narzędzie badawcze i pozyskać dane empiryczne w innym kraju zgłasza ten zamiar koordynatorowi platformy, określając jednocześnie status swojego badania (np. jako etap poszukiwania naukowców z innych krajów). Tu dobrym przykładem jest badanie zatytułowane *Opportunities for productive language development in L1 and L2 within the classroom among 9-year-old pupils: Differences between European countries*, realizowane

przy współpracy akademików z Hiszpanii, Islandii i Polski, a od niedawna również z Grecji, Słowacji i Szwecji, koordynowane przez Paulę Budzyńską z Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Badanie realizowane jest w oparciu o analizę dokumentów oraz wywiady z nauczycielami języków ojczystych i obcych, zaś jego strukturę obrazuje zbiór pytań zawartych w pliku do ściągnięcia przez osoby zainteresowane współudziałem w badaniu. Każde z badań włączonych do omawianej tu części platformy *ERL Network* poprzedzone jest umieszczeniem tam również pliku określającego cel badania oraz sposób wykorzystania danych (tzw. *Informed Consent*), tak aby zapobiec nieetycznym praktykom i aby sprawić, że osoby biorące udział w badaniu (w roli badaczy lub respondentów) będą możliwie dobrze poinformowane.

W okresie bezpośrednio poprzedzającym II Międzynarodową Pedagogiczno-Lingwistyczną Konferencję Naukową „Edukacyjna Rola Języka. Wyznaczniki społeczne i kulturowe” („ERL II”), którą wraz z prof. Anną Wasilewską i dr Anną Nitecką-Walerych zorganizowaliśmy na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego w dniach 12–13 czerwca 2017 roku, cztery obszary wyznaczające pole zainteresowań i badań *ERL Network* zostały nieznacznie przemianowane na: *Language Beliefs*, *Language Activity*, *Language Experience* oraz *Language Matrices* tak, aby jeszcze lepiej oddać ich współzależność oraz odnieść w sposób możliwie czytelny do czterech domen – światopoglądowej, psychomotorycznej, emocjonalnej i poznawczej. Innymi słowy, działalność *ERL Network* staramy się obecnie skoncentrować zasadniczo wokół pytań o to, *co uczniowie myślą o języku, co potrafią zrobić z językiem, jak czują się odnośnie do własnego języka oraz jak postrzegają rzeczywistość przez język*. W tenże sposób podkreślony zostaje fakt, iż język odgrywa ważną rolę w edukacji na wszystkich czterech płaszczyznach, zaś poszczególne zespoły i badania realizowane przez *ERL Network* zyskują komplementarny wobec siebie charakter. Jednocześnie zauważyliśmy, iż przy takim zakreśleniu ram czterech obszarów badawczych osobom przystępującym do naszej sieci łatwiej wpisać się w przynajmniej jeden z nich i określić swoją merytoryczną przynależność. Na podstawie tejże obserwacji zaproponowałem niedawno koncepcję całościowych badań nad edukacyjną rolą języka, koordynowanych na bieżąco przez *ERL Network*. Zamysł takiej czteroobszarowej koordynacji badań naukowych przedstawiłem pokrótce na <http://educationalroleoflanguage.ug.edu.pl/erl-research>, opierając ich strukturę na formule koła, które towarzyszy działaniom *ERL Network* już od pierwszej konferencji cyklu ERL i które wykorzystaliśmy przy formułowaniu ogólnych i szczegółowych problemów badawczych. Idea globalnie skoordynowanych badań ERL jest bardzo świeża, ale regularnie otrzymujemy już wstępne zgłoszenia od osób, które dostrzegają w nich ogromną wartość i deklarują swoją chęć partycypowania w nich.

Badania dotyczące dzieci i wczesnej edukacji mają w działaniach *ERL Network* miejsce szczególne, nie tylko z uwagi na fakt, iż wiedza teoretyczna z zakresu pedagogiczno-lingwistycznego pogranicza wydaje się najdalej zaawansowana w odniesieniu do akwizycji języka przez dziecko, szczególnych potrzeb językowych dziecka, językowego obrazu świata u dzieci, czy też dwu- bądź wielojęzyczności dziecka. Język znacząco

współdeterminuje cały proces kształcenia, a każda szkoła i nauczyciel – mniej czy bardziej świadomie – wyznacza sposób myślenia o języku, językową aktywność dziecka, emocje związane z językiem oraz matryce odczytywania rzeczywistości przez dziecko – i na tychże czterech płaszczyznach decyduje o sukcesie edukacyjnym ucznia i tym samym o całej jego późniejszej drodze zawodowej i życiowej. Nie dziwi zatem fakt, iż działania podjęte przez *ERL Network* w zakresie wspomnianego pogranicza budzą rosnące zainteresowanie pracowników naukowych wielu różnych narodowości, czego przykładem jest zgłoszenie chęci organizacji kolejnej konferencji z cyklu ERL przez niektóre uczelnie zagraniczne. Wydarzenie to być może stanie się dobrą okazją ku temu, aby omawiana tu sieć przekształciła się w formalne stowarzyszenie, któremu łatwiej będzie pozyskiwać środki na realizację koordynowanych badań. Osoby, których praca badawcza wpisuje się w obszar *ERL Network*, zapraszamy do współpracy i kontaktu pod adresem moim lub edukacyjnarolajęzyka@ug.edu.pl.